

Συναρτήσεις Διακριτής Τυχαίας Μεταβλητής① Τυχαία Μεταβλητή Bernoulli

Μια ΤΜ $X = \begin{cases} 0 & \text{με πιθανότητα } 1-p \\ 1 & \text{με πιθανότητα } p \end{cases}$
και $\Delta X \quad S_X = \{0, 1\}$ ονομάζεται ΤΜ Bernoulli γιατί περιγράφει
το αποτέλεσμα ενός πειράματος Bernoulli, και
χρησιμοποιείται το $I_A = 1$ με "επίσημα"

όπου I_A είναι η δείκτης συνάρτηση (Indicator function)
για το γεγονός A .
$$I_A(z) = \begin{cases} 0, & z \notin A \\ 1, & z \in A \end{cases}$$

 $I_A(z)$ είναι ΤΜ γιατί δίνει ένα αριθμό σε κάθε
βλίσκο (αποτέλεσμα) του πειράματος $\Delta X \quad S$

• Κάθε πείραμα Bernoulli, όπως πάλι είναι ο ορισμός
του ενδεχομένου A , είναι αντικείμενο με το πείραμα ενός
(ή ο ίδιος) πειράματος. Το πείραμα ενός πειράματος μπορεί
να θεωρηθεί ως αντιστοιχισμός ενός βλίσκου
μετατρέποντας συναρτήσεις των βλίσκων Ω και
η ΤΜ Bernoulli είναι το αντίθετο.

(2)

Η κατανομή έχει για παράμετρο p , όπου p , $0 \leq p \leq 1$ είναι η πιθανότητα ότι το πείραμα είναι επιτυχία.

ΣΗΠ:

$$P(X=0) = 1-p$$
$$P(X=1) = p$$

$$E[X] = \sum_n n P_X(n) = 1 \cdot p + 0 \cdot (1-p) = p //$$

$$V(X) = E[X^2] - E^2[X] = \sum n^2 P_X(n) - p^2$$
$$= 1^2 \cdot p + 0^2(1-p) - p^2 = p - p^2 = p \underbrace{(1-p)}_q = pq //$$

(2) Γενίκευση Τ.Μ

Ευχαίστε ανεξάρτητα πειράματα Bernoulli με πιθανότητα επιτυχίας p , μέχρι να παρατηρήσουμε μια επιτυχία. Ο αριθμός X των προσπαθειών που θα χρειαστούν να γίνει Γενίκευση Τ.Μ με παράμετρο p .

$$S_X = \{ 1, 2, \dots \}$$

$$\underline{\Sigma \text{ΜΠ:}} \quad \boxed{P_X(k) \triangleq P(X=k) = (1-p)^{k-1} \cdot p} \quad (3)$$

όπου p είναι η πιθανότητα επιτυχίας $k=1,2,\dots$

Παρατήρηση: Κάποτε για ενδιαφέρει ο αριθμός $X' = X-1$
των αποτυχιών για τον οποίο έχουμε

$$P[X'=k] = P[X=k+1] = (1-p)^k \cdot p, \quad k=0,1,2,\dots$$

$$E[X] = ? = \sum_{k=1}^{\infty} k P[X=k] = \sum_{k=1}^{\infty} k \cdot p \cdot (1-p)^{k-1}$$

$$= p \sum_{k=1}^{\infty} k (1-p)^{k-1} \quad \leftarrow \text{αφαιρούμε ως υπολογιστικό κόλπο το αθροίσμα.}$$

$$\text{Ξεχωρίζουμε ότι} \quad \sum_{k=1}^{\infty} (1-p)^k = \frac{1-p}{1-(1-p)} = \frac{1-p}{p} = \frac{1}{p} - 1$$

Παραγωγίζουμε ως προς p δέξια και αριστερά:

$$\sum_{k=1}^{\infty} k (1-p)^{k-1} \cdot (-1) = -\frac{1}{p^2} \Rightarrow \sum_{k=1}^{\infty} k (1-p)^{k-1} = \frac{1}{p^2}$$

$$\Rightarrow E[X] = p \cdot \sum_{k=1}^{\infty} k (1-p)^{k-1} = p \left(\frac{1}{p^2} \right) = \frac{1}{p} //$$

(4)

$$\text{Var}[X] = E(X^2) - E^2(X)$$

$$= \sum_{k=1}^{\infty} k^2 P(X=k) - \left(\frac{1}{p}\right)^2$$

$\underbrace{k=1}_{\text{αρχικά να υπολογιστεί το } \sum}$

$$\sum_{k=1}^{\infty} k (1-p)^k = \frac{1-p}{p^2} = \frac{1}{p^2} - \frac{1}{p}$$

$$\Rightarrow (-1) \sum_{k=1}^{\infty} k^2 (1-p)^{k-1} = -\frac{2}{p^3} + \frac{1}{p^2} \Rightarrow \sum_{k=1}^{\infty} k^2 (1-p)^{k-1} = \frac{2}{p^3} - \frac{1}{p^2}$$

$$\Rightarrow \text{Var}[X] = \sum_{k=1}^{\infty} k^2 (1-p)^{k-1} \cdot p - \left(\frac{1}{p}\right)^2 = \underbrace{\frac{2}{p^2} - \frac{1}{p}}_{E[X^2]} - \frac{1}{p^2}$$

$$\text{Var}[X] = \frac{1-p}{p^2} //$$

Παράδειγμα Γενίκευμένη ΤΜ

Ένα δίκτυο έχει N αδελφές και M γαίες γωίες.
 Διαγείρει γωίες στην λυχν, για κάθε φορά, μέχρι
 να διαγείρει για γαίρη γωία. (σε εναλλακτική).

T_i είναι η διαδικασία σε χρειάζεται

(α) Αριθμός η Γραμμάτια.

(β) Ταξινόμηση κ Γραμμάτια.

Τ.Μ. $X = \text{αριθμός των βραβυγμάτων μέχρι να διαλεγεί η κ τύχη η σωστή}$ ⑤

$$(a) P(X=n) = (1-p)^{n-1} \cdot p \quad n=1,2,\dots$$

$$p=? \quad p = \frac{M}{M+N}$$

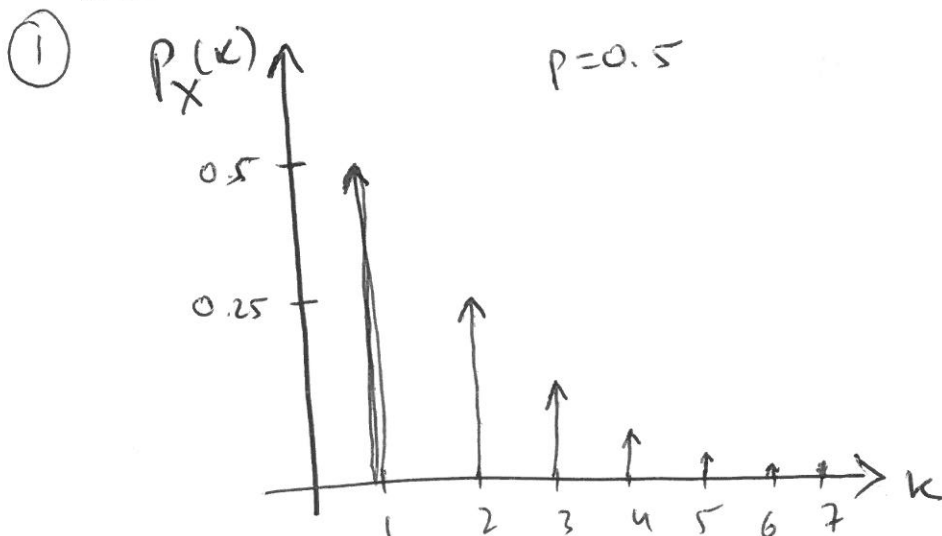
$$\Rightarrow P(X=n) = \left(\frac{N}{M+N}\right)^{n-1} \cdot \frac{M}{M+N} = \frac{MN^{n-1}}{(M+N)^n} //$$

$$(b) P(X \geq k) = P(\text{τα πρώτα } k-1 \text{ βραβυγμάτων ηταν αωδωχία})$$

$$= (1-p)^{k-1} = \left(1 - \frac{M}{M+N}\right)^{k-1}$$

$$= \left(\frac{N}{M+N}\right)^{k-1} //$$

Παράδειγμα

$$(2) \quad P[X \leq k] = \sum_{j=1}^k P(1-p)^{j-1}$$

(6)

$$= 1 - (1-p)^k = (1-p)^k //$$

(3) Η Γεωμετρική ΤΜ δεν έχει μνήμη (Memoryless Property)
δηλ.,

$$P[X \geq k+j | X > j] = P[X \geq k], \quad \forall j, k > 0 *$$

(Η Γεωμετρική Διακριτή ΤΜ έχει αυτή την ιδιότητα)

Αυτή η εξίσωση δηλώνει ότι εάν δεν έχουμε επιτυχία στις πρώτες j δοκιμές, τότε η πιθανότητα να χρειαστεί να κάνουμε τουλάχιστον $k+j$ δοκιμές είναι ίδια με την πιθανότητα αρχικά να έχουμε τουλάχιστον k δοκιμές. (Δηλαδή, κάθε φορά που έχουμε αποτυχία, το βόμβινα "ξεχνά" και ξεκινά από την αρχή, σαν να ήταν η πρώτη δοκιμή.)

(4) Η Γεωμετρική ΤΜ χρησιμοποιεί τον αριθμό δοκιμών για να δώσει ανεξάρτητες γεγονότων (Εξοχικώς)

(5) Η ΤΜ X' χρησιμοποιείται ως ΣΜΤ για τον αριθμό αερίων σε μια αέρα.

* Also due to its "memoryless property"

(7)

$$P[X \geq k+j / X > j] = \frac{P[X \geq k+j \text{ and } X > j]}{P[X > j]}$$

$$= \frac{\sum_{i=k+j}^{\infty} (1-p)^{i-1} \cdot p}{\sum_{i=j+1}^{\infty} (1-p)^{i-1} \cdot p} = \frac{(1-p)^{k+j-1} \sum_{m=0}^{\infty} (1-p)^m \cdot p}{(1-p)^j \sum_{m=0}^{\infty} (1-p)^m \cdot p}$$

$$= (1-p)^{k-1} = P[X \geq k] //$$

$$\Rightarrow P(X \geq k) = \sum_{j=k}^{\infty} (1-p)^{j-1} \cdot p = p (1-p)^{k-1} \sum_{m=0}^{\infty} (1-p)^m$$

$$= p (1-p)^{k-1} \cdot \frac{1}{1-(1-p)} = (1-p)^{k-1}$$

$$\Rightarrow \boxed{P[X \geq k+j / X > j] = P[X \geq k]}$$

③ Διωνυμική ΤΜ (Binomial RV)

8

Ορισμός: Έστω $I_1, I_2, \dots$ ανεξάρτητες ΤΜ Bernoulli με παράμετρο p . Έστω $X = I_1 + I_2 + \dots + I_n$. Η X καλείται Διωνυμική ΤΜ με παραμέτρους (n, p) ($S_X = \{0, 1, \dots, n\}$)

Παρατηρήσεις

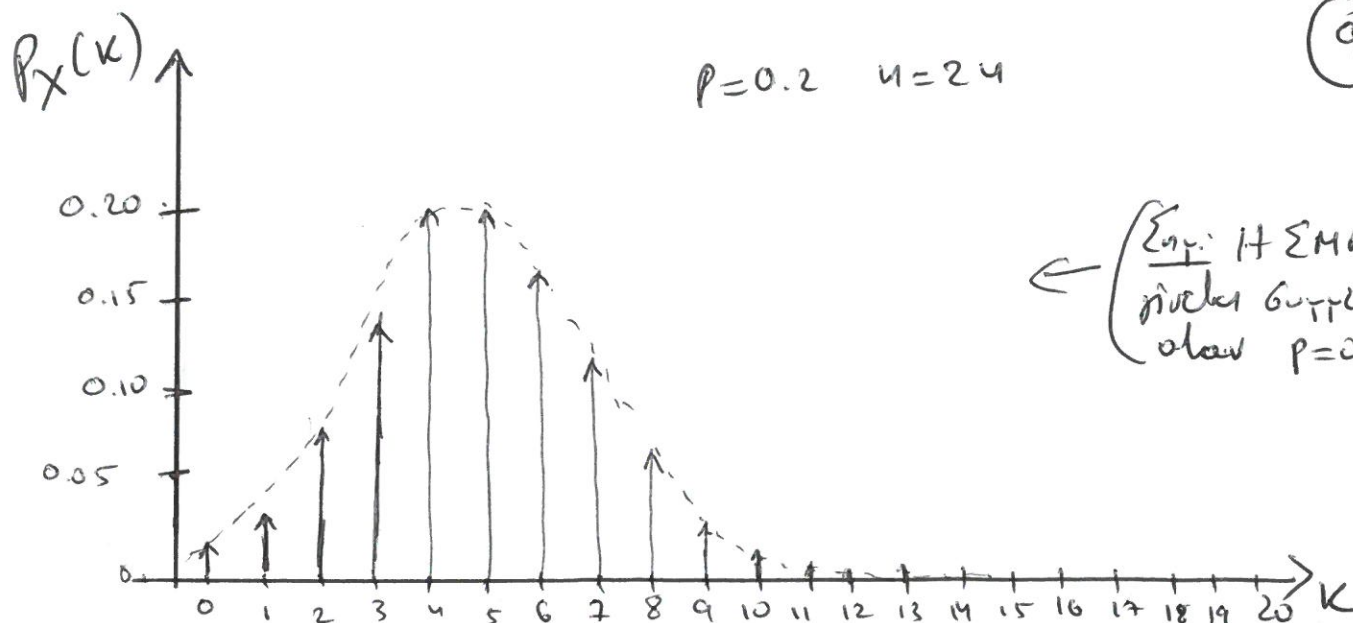
① Η X απεικονίζει τον αριθμό των επιτυχιών σε n ανεξάρτητα πειράματα, καθένα με πιθανότητα επιτυχίας p (π.χ. X μπορεί να είναι ο αριθμός κορώνων σε n ανεξάρτητες ρίξεις κέρματος)

② Η ΣΜΠ δίνεται από τον τύπο:

$$P_X(k) \triangleq P[X=k] = \binom{n}{k} \cdot p^k \cdot (1-p)^{n-k}, \quad k=0, 1, \dots, n$$

③ Η ΣΜΠ μεγιστοποιείται στο $k_{\max} = \lceil (n+1) \cdot p \rceil$, οπότε $\lceil x \rceil$ δίνει τον μεγαλύτερο ακέραιο που είναι μικρότερος ή ίσος του x . Εάν το $\lceil (n+1)p \rceil$ είναι ακέραιος, τότε η ΣΜΠ μεγιστοποιείται στο $k_{\max}$ και στο $k_{\max}-1$

(4) Έξαγωγος κενονομοθετήματος:

$$\sum_{k=0}^n \binom{n}{k} p^k \underbrace{(1-p)^{n-k}}_{q=1-p} = (p+q)^n = 1^n = 1$$

(Binomial Series)

(4) $E[X] = ?$

$$E[X] = \sum_{k=0}^n k \binom{n}{k} p^k (1-p)^{n-k} = \sum_{k=0}^n k \frac{n!}{k!(n-k)!} p^k (1-p)^{n-k}$$

$$= \sum_{k=1}^n \frac{n!}{(k-1)!(n-k)!} p^k (1-p)^{n-k} = n p \sum_{j=0}^{n-1} \frac{(n-1)!}{j!(n-1-j)!} p^j (1-p)^{n-1-j}$$

$(k-1 \rightarrow j)$

$$= n p \sum_{j=0}^{n-1} \binom{n-1}{j} p^j (1-p)^{n-1-j} = n p (p + (1-p))^{n-1} = n p$$

$$\Rightarrow E[X] = n p$$

$\left(\begin{array}{l} \text{Var}[X] = p \cdot (1-p) \\ = p q \end{array} \right)$
 (Οκ θα το λύνω
αποδείξω
αργότερα)

Παράδειγμα

- ① Αεροπλάνο με 4 τυχαίες-βύτηρες με αεροπλάνο με 2 τυχαίες

- Υποθέτουμε ότι η κάθε τυχαία για αεροπλάνο θα δώσει βύτη με πιθανότητα q (και δεν θα δώσει βύτη με πιθανότητα $p=1-q$)
- Ένα αεροπλάνο ωθεί με αεράκια σαν παράχιστον τις δύο με τυχαίες θα δαγκώνουν μαζί.

$\Rightarrow$ Είναι το αεροπλάνο με 4 τυχαίες μεγαλύτερο από το αεροπλάνο με 2 τυχαίες?

$$\Rightarrow P\left(\begin{array}{l} \text{αεροπλάνο με 4} \\ \text{τυχαίες ωθεί με αεράκια} \end{array}\right) = \binom{4}{2} q^2 p^2 + \binom{4}{3} p^3 q + \binom{4}{4} p^4 = 6p^2(1-p)^2 + 4p^3(1-p) + p^4 //$$

$$P\left(\begin{array}{l} \text{αεροπλάνο με 2} \\ \text{τυχαίες ωθεί με} \\ \text{αεράκια} \end{array}\right) = \binom{2}{1} p q + \binom{2}{2} p^2 = 2p(1-p) + p^2$$

$\Rightarrow$ Θέλω

$$6p^2(1-p)^2 + 4p^3(1-p) + p^4 \stackrel{?}{\geq} 2p(1-p) + p^2$$

$$\Rightarrow p(p-1)^2(3p-2) \stackrel{?}{\geq} 0 \Rightarrow \text{Μόνο όταν } p \geq \frac{2}{3} (67\%)$$

Είναι το αεροπλάνο με 4 τυχαίες μεγαλύτερο.

② Ένα βύσμα λειτουργεί ως διακόπτης (II)
 από η συσκευή και η καθεμία από τις
 συσκευές δοσμένη (αποτελείται από τις άκρες) με πιθανότητα
 p . Ορίζουμε το βύσμα δοσμένη αν λειτουργεί
 $\frac{1}{2}$ από τις συσκευές δοσμένων σωστά.

(a) Για ποιές τιμές του p ένα βύσμα με
 5 συσκευές είναι πιο πιθανό να δοσμένη μεγαλύτερα
 από ένα βύσμα με 3 συσκευές?

$$\Rightarrow P(\text{βύσμα με 5 συσκευές δοσμένη}) = \binom{5}{3} p^3 (1-p)^2 + \binom{5}{4} p^4 (1-p) + p^5$$

$$P(\text{βύσμα με 3 συσκευές δοσμένη}) = \binom{3}{2} p^2 (1-p) + p^3$$

$$\Rightarrow \text{πιο πιθανό να δοσμένη} \quad p(5) \geq p(3) \Rightarrow p \geq \frac{1}{2} //$$

④ TM Poisson

⑫

Ορισμός: Μια ΤΜ X αποκαλείται TM Poisson αν υπάρχει λ όλων η ΣΜΠ δίδεται από τον τύπο:

$$P_X(k) = P(X=k) = \frac{\lambda^k e^{-\lambda}}{k!}, \quad \begin{matrix} k=0,1,2,\dots \\ \lambda>0 \end{matrix}$$

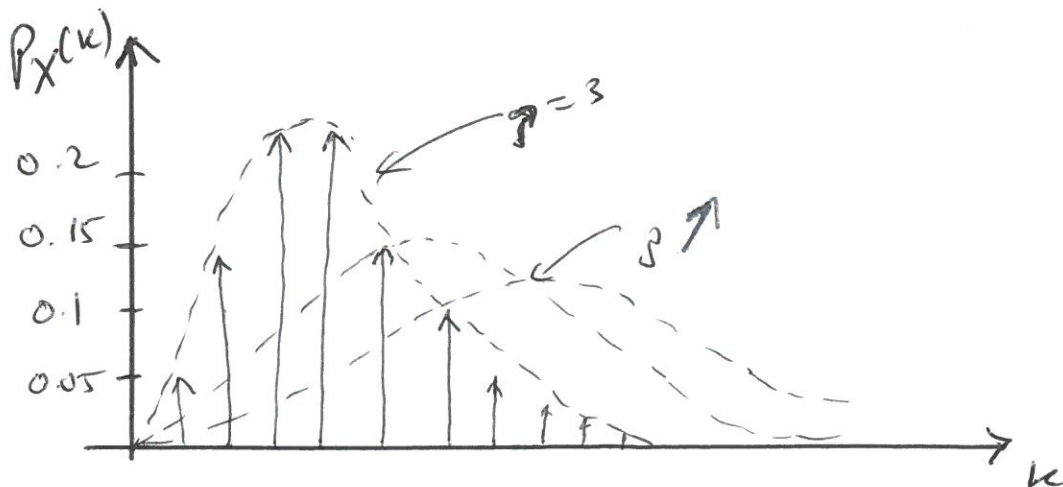
Παρατηρήσεις

① Κανονικοποίηση:

$$\sum_{k=0}^{\infty} P_X(k) = \sum_{k=0}^{\infty} \frac{\lambda^k e^{-\lambda}}{k!} = e^{-\lambda} e^{\lambda} = 1$$

② Η ΤΜ Poisson περιγράφει τον αριθμό φορές ενός γεγονότος που συμβαίνει σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο ή χωρικό διάστημα. (Η ΤΜ Poisson απονέμει σε μεταβλητές που τα γεγονότα συμβαίνουν "τελείως τυχαία" στον χρόνο ή στο χώρο, π.χ. αριθμός τηλεφωνικών συνδέσεων ή ο αριθμός σφαλμάτων σε IC chips).

- Η παράμετρος λ είναι ο μέσος αριθμός φορές ενός γεγονότος σε μια χρονική περίοδο ή χωρικό διάστημα.

13

③ $E[X] = ?$

$$E[X] = \sum_{k=0}^{\infty} k \frac{\lambda^k}{k!} e^{-\lambda} = \sum_{k=1}^{\infty} k \frac{\lambda^k}{k!} e^{-\lambda}$$

$$= \lambda \sum_{k=1}^{\infty} \frac{\lambda^{k-1}}{(k-1)!} e^{-\lambda} = \lambda \cdot \underbrace{\sum_{\substack{m=0 \\ (k-1=m)}}^{\infty} \frac{\lambda^m}{m!} e^{-\lambda}}_{e^{\lambda}}$$

$$= \lambda \cdot e^{\lambda} \cdot e^{-\lambda} = \lambda //$$

$$\Rightarrow \boxed{E[X] = \lambda}$$

④ Η κατανομή Poisson είναι μια ^{γιατί} προσέγγιση ^{γιατί} της κατανομής Binomial (Διωνυμική) όταν το n είναι μεγάλο

- Υποθέτουμε κατανομή Διωνυμική για την $X(n, p)$
- Υποθέτουμε ότι $np = \lambda$ ή $p = \lambda/n$

$$\Rightarrow P(X=k) = \binom{n}{k} p^k (1-p)^{n-k} = \frac{n!}{k!(n-k)!} p^k (1-p)^{n-k}$$

$$= \frac{n(n-1) \dots (n-k+1)}{k!} \left(\frac{\lambda}{n}\right)^k \left(1 - \frac{\lambda}{n}\right)^{n-k}$$

(14)

$$= \frac{n(n-1) \dots (n-k+1)}{n^k} \frac{\lambda^k}{k!} \frac{\left(1 - \frac{\lambda}{n}\right)^n}{\left(1 - \frac{\lambda}{n}\right)^k}$$

↖ αγγίζει 1
↗

Χρησιμοποιώντας: ① $e^\lambda = 1 + \lambda + \frac{\lambda^2}{2!} + \dots = \sum_{k=0}^{\infty} \frac{\lambda^k}{k!}$

$$\textcircled{2} \left(1 + \frac{\lambda}{n}\right)^n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} e^\lambda$$

$\Rightarrow$ Έαν $n \rightarrow \infty$ $n\lambda \rightarrow \lambda \Rightarrow \lambda \rightarrow 0$

$$\Rightarrow P(X=k) = 1 \cdot \frac{\lambda^k}{k!} \cdot \frac{e^{-\lambda}}{1} = \frac{\lambda^k}{k!} \cdot e^{-\lambda} \text{ (Poisson)}$$

Παράδειγμα Poisson

① Υποθέτουμε ότι ο αριθμός λογογραφισμών γράδων σε 1 κ. Γεγδα ενός βελγίου έχει κατανομή Poisson με παράμετρο $\lambda = \frac{1}{2}$

Ποια είναι η πιθανότητα ότι υπάρχει τουλάχιστον 1 γράδος στην γεγδα?

$$P(X \geq 1) = 1 - P(X=0) = 1 - e^{-\frac{1}{2}} = 0.395 //$$

② Ο αριθμός μηχανικών συνδέσεων σε ένα μηχανικό κέντρο είναι λ συνδέσεις/δευτερόλεπτο. Ο αριθμός των συνδέσεων σε ένα χρονικό διάστημα είναι για TM Poisson. Ποια είναι η πιθανότητα να μην υπάρχουν αποσυνδεδεμένες συνδέσεις σε t δευτερόλεπτα? Βρείτε τον πιθανότητα ότι έχει η η αποσυνδεδεμένες συνδέσεις.

$\Rightarrow$ Ο μέσος αριθμός συνδέσεων σε ένα διάστημα t δευτερολέπτων είναι $\lambda' = \lambda t$

$\Rightarrow X(t) =$ ο αριθμός συνδέσεων σε t δευτερόλεπτα είναι για TM Poisson με μέσο κέντρο $\lambda' = \lambda t$

$$\Rightarrow P[X(t)=0] = \frac{(\lambda t)^0}{0!} \cdot e^{-\lambda t} = e^{-\lambda t}$$

(Παρατήρηση, όσο άρκε ο χρόνος λόγω μνήμης η πιθανότητα να μην έχουμε συνδέσεις)

$$\begin{aligned} \Rightarrow P[X(t) \geq n] &= 1 - P[X(t) < n] = \\ &= 1 - \sum_{k=0}^{n-1} \frac{(\lambda t)^k}{k!} e^{-\lambda t} \end{aligned}$$